

Kumara ?li?kin Bili?ler Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Kumara ?li?kin Bili?ler Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=25226>

Özet

Kumara ?li?kin Bili?ler Ölçe?i'nin Türkçe versiyonu (GRCS-T), bireylerin kumar oynama davran??lar?yla ili?kili olarak geli?tirdikleri rasyonel olmayan inançlar? ve bili?sel çarp?tmalar? ölçmek amacıyla uyarlama çal??mas? sonucunda geli?tirilmi?tir. Ölçek, Raylu ve Oei (2004a) taraf?ndan orijinal olarak tasarlanan Kumara ?li?kin Bili?ler Ölçe?i'nin (GRCS) kültürel ve dilsel e?de?erli?ini sa?lamay? hedeflemi?tir. GRCS-T, kumarla ili?kili bili?lerin yo?unlu?unu ve s?kl??n? de?erlendirerek, bu bili?lerin problematik kumar davran??n?n sürdürülmesindeki rolünü anlamak için kritik bir araç sunar. Bu araç, klinik ve ara?t?rma ortamlar?nda, özellikle bili?sel davran??ç? terapiler ba?lam?nda, bili?sel müdahale alanlar?n? belirlemek için önemlidir.

Anahtar Kelimeler

Kumara ?li?kin Bili?ler Ölçe?i, GRCS-T, Kognitif Çarp?tmalar, Kumar Ba??mlil??, Uyarlama, Bili?sel De?erlendirme, Psikometri, Kumar Tedavisi.

Yazarlar

Arcan, Kuntay; Karanc?, A. Nur.

Amaç

Kumara ?li?kin Bili?ler Ölçe?i'nin temel amacı, bireylerin kumar faaliyetleri s?ras?nda veya sonrasında sahip olduklar? irrasyonel dü?ünce kal?plar?n? ve bili?sel çarp?tmalar? sistematik olarak de?erlendirmektir. Bu bili?ler, genellikle kumar?n sonuçlar?n? yanl?? yorumlamaya, ?ans ve kontrol illüzyonlar?na inanmaya ve kay?plar? telafi etme dürtüsüne yol açar. Ölçek, bu bili?lerin ?iddetini ve yayg?nl??n? ölçerek, ki?inin kumar davran??n?n ciddiyetini ve potansiyel ba??mlilik riskini belirlemeye yard?mc? olur.

Ölçe?in Türkçe uyarlamas? (GRCS-T), Türk kültürüne özgü ba?lamlarda kumarla ili?kili bili?lerin geçerli ve güvenilir bir ?ekilde ölçülmesini sa?lamay? amaçlam??t?r. Bu uyarlama, klinik psikologlara ve ara?t?rmacılara, kumar bozuklu?u olan veya risk alt?nda olan bireylerle çal??ırken, bili?sel hedefleri netle?tirmede standart bir de?erlendirme arac? sunmaktadır.

Yap?

Kumara ?li?kin Bili?ler Ölçe?i (GRCS-T), kumar davran??n?n temelinde yatan bili?sel mekanizmalar? ölçen çok boyutlu bir yap?y? temsil eder. Orijinal GRCS, kumarla ili?kili be? temel bili?sel çarp?tma alan?n? ölçmek üzere tasarlanm??t?r. Bu alt boyutlar genellikle ?unlar? içerir:

Tahmin Kontrolü: Bireyin kumar sonuçlar?n? tahmin edebilece?ine veya etkileyebilece?ine dair

inancı.

Kontrol İllüzyonu: Bireyin kumar sonuçları üzerinde kişisel bir kontrol gücüne sahip olduğuna dair yanlış inancı.

Kişisel İmans/Kader: Bireyin diğer insanlara göre daha imanslı olduğuna veya özel bir kaderi olduğuna inanması.

Kumarın Bilgi Kaynağı Olarak Kullanılması: Kumar bilgisinin veya deneyiminin gelecekteki sonuçları garanti edeceğine inanma.

Kayıpların Telafi Etme: Kaybedilen parayı geri kazanma zorunluluğu veya ihtiyaç hissetme.

GRCS-T, bu bilişsel çarpıtmaların her birini 20 madde aracılığıyla değerlendirerek, kumar davranışının bilişsel sürdürülme döngüsünü ortaya koymaktadır. Ölçek, bu bilişsel yapıların hem toplam skorunu hem de alt boyut skorlarını sağlayarak detaylı bir profil çizebilmesine olanak tanır.

Geçerlik

Kumara İlişkin Bilişler Ölçeği'nin Türkçe uyarlamasının (GRCS-T) geçerlik çalışmaları, ölçeğin amaçladığı yapıyı ne ölçüde doğru bir şekilde ölçtüğünü göstermek amacıyla yürütülmüştür. Raylu ve Oei'nin (2004a) orijinal skala çalışması'nın ardından, Arcan ve Karancı (2015) tarafından yapılan uyarlama çalışmasında hem eşzamanlı geçerlilik hem de kriterle ilişkili geçerlilik incelenmiştir.

Eşzamanlı geçerlilik, GRCS-T puanlarının, aynı anda ölçülen ve teorik olarak ilişkili olduğu bilinen diğer kumar veya psikopatoloji ölçütleriyle tutarlı sonuçlar deşlendirmiştir. Kriterle ilişkili geçerlilik ise, ölçeğin kumar davranışının ciddiyeti veya klinik tanıları gibi diğer kriterleri ne kadar iyi öngörebildiğini veya aydın edebildiğini incelemiştir. GRCS-T puanları, alt ölçekler ve tüm ölçek için ayrı ayrı ilgili maddelerin deşerlerinin toplanmasıyla hesaplanmıştır, bu da yapısal geçerliliğin ve skorlama yönteminin tutarlı olduğunu desteklemektedir. Bu analizler, GRCS-T'nin Türk popülasyonunda kumarla ilişkili bilişsel çarpıtmaların geçerli bir şekilde ölçülebildiğini göstermiştir.

Güvenirlilik

GRCS-T'nin güvenilirliği, ölçeğin zaman içinde veya farklı denek gruplarında tutarlı sonuçlar verip vermediğini deşlendirmek için incelenmiştir. Uyarlama çalışmasında, ölçeğin iç tutarlılığını deşlendirmek amacıyla yaygın olarak kullanılan istatistiksel yöntem olan Cronbach'ın Alfa Deşeri hesaplanmıştır.

Yüksek Cronbach'ın alfa deşerleri, ölçekteki 20 maddenin birbirleriyle tutarlı olduğunu ve aynı

temel yapıyı (kumarla ilişkili bilişleri) ölçtüğünü göstermiştir. Çeşitli güvenirlik analizleri, GRCS-T'nin hem toplam ölçek düzeyinde hem de beş alt boyutta yeterli düzeyde güvenilirliğe sahip olduğunu kanıtlamıştır. Bu durum, ölçeğin klinik değerlendirilmelerde ve araştırmalarda stabil ve tutarlı ölçümler yapabileceğini ortaya koymaktadır.

Faktör Analizi

Kumara İlişkili Bilişler Ölçeği'nin faktör yapısı, ölçeğin teorik olarak öngörülen çok boyutlu yapısını ampirik olarak doğrulamak için kritik öneme sahiptir. Orijinal GRCS, beş faktörlü bir yapıya sahiptir. Türkçe uyarlama çalışmasında (Arcan & Karancı, 2015), ölçeğin Türk örneğinde de bu beş faktörlü yapıyı koruyup korumadığını doğrulamak ve/veya keşfedici faktör analizleri kullanılarak incelenmiştir.

Faktör analizleri, maddelerin teorik olarak ait oldukları alt boyutlara yüklendiğini ve bu alt boyutların kumarla ilişkili bilişlerin farklı yönlerini başlıca olarak temsil ettiğini göstermiştir. Bu sonuçlar, GRCS-T'nin hem yapısal geçerliliğini desteklemekte hem de klinik uygulamada alt boyut skorlarının anlamlı bir şekilde yorumlanabilmesine olanak sağlamaktadır. Faktör analizi sonuçları, Türk popülasyonunda kumarla ilgili bilişsel çarpıtmaların, orijinal ölçekte tanımlanan bilişsel alanlarla tutarlı bir şekilde organize olduğunu teyit etmiştir.

Ölçek Bilgileri

Test Tipi: Uyarlama (Orijinal: Gambling-Related Cognitions Scale - GRCS).

Format: Kendi kendine raporlama ölçeği. Toplam 20 madde içermektedir.

Dil Seçenekleri: Türkçe (GRCS-T), İngilizce (Orijinal GRCS).

Popülasyon Grubu: Yetkinler, özellikle kumar oynama davranışını sergileyen veya kumar bozukluğu riski taşıyan bireyler.

Yaş Grubu: 18 yaş ve üzeri yetkinler.

Popülasyon Detayları: Uyarlama çalışması, Türkiye'deki üniversite öğrencileri ve/veya genel popülasyon içindeki kumar oynayan bireyler üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Metodolojisi: Ölçek, 5'li Likert Ölçeği kullanılarak derecelendirilmiştir. Derecelendirme formatı şöyledir: 1= Hiçbir zaman - 5= Her zaman. Puanlama, ilgili maddelerin değerlerinin toplanmasıyla yapılmakta olup, yüksek puanlar kumarla ilişkili bilişsel çarpıtmaların daha yoğun olduğunu göstermektedir.

İzinler, Ücret ve Test Yolu?

Sorumlu Yazar: Kuntay Arcan.

İletişim: kuntayarcan@yahoo.com.

Test Yolu? (Uyarlama): 2015 (Makale yayın yolu?).

İzinler ve Ücret: Ölçeğin kullanım şartları ve izin gereklilikleri için sorumlu yazar ile iletişime geçilmesi önerilir. Akademik kullanım için genellikle izin alınması gerekmektedir.

PDF Belgesi: Ölçeğin orijinal PDF belgesine buradan ulaşılabilir: [kumara-iliskin-bilisler-olcegi-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Arcan, K., & Karancı, A.N. (2015). Adaptation study of the Turkish version of the Gambling-Related Cognitions Scale (GRCS-T). *Journal of Gambling Studies*, 31(1), 211-224. doi: 10.1007/s10899-013-9414-5.

Raylu, N., & Oei, T. P. S. (2004a). The Gambling-Related Cognitions Scale (GRCS): Development and psychometric properties. *Journal of Gambling Studies*, 20(2), 137-160.

Kumara İlişkin Bilgiler Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçeğin 20 maddesi bu kaynakta doğrudan listelenmemiştir. Maddeler, yukarıda belirtilen Arcan ve Karancı (2015) referans makalesinde veya sağlanan PDF dosyasında (kumara-iliskin-bilisler-olcegi-toad.pdf) bulunmaktadır. Maddeler, 5'li Likert Ölçeği formatında yanıtlanmak üzere tasarlanmıştır.